

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Consid. IX. Conclusiones aliquot dictorum de æternitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

contra assueta tendere difficillimum est. Hactenus vitam duxi nobilem & liberam, nunc humilem & servilem ducam? quādiu ducam? non licet brevē hūc comediam cogitare, ut unum aut alterum diem hanc personam sustineam; hūc ultimus actus agitur, cum agitur anima. Longa erit theatri hujus molestia, & ad sericum aut purpuram redire non concessum, nisi ubi indueris immortalitē & vestem gloriae. O Theodorus, quid facies in hac tam diuturna scenā? Ad alios actores attendam; inter ceteros video Christum Dei filium, ignobilem, humilem, ac simplicem quavis servilia pati & agere; quid mihi faciendū, nunquid illo sum melior? At reverā durum est in has sese angustias redigere, & quemdam quasi carcerem ingredi: Vide, voluntas tua in posterum erit alterius, & facies quod volet alter. Hic quoque quem sequar Christum habeo, qui non venit suam facere voluntatem, sed Patris qui in caelis est. Nec mihi difficile fuerit, alienum sequi ductum, si ducentem intuear. Quis est, qui jubet? homo vocem profert, Deus imperat, cui si obedientiam non promitterem, deberem. At profectō nimis alta haec philosophia est, à locuplete in pauperem transire vitam: quid facies? Mendicandum tibi erit, qui mendicantibus dare poteris: delicias quas non habebis, noli querere.

Quid tam diu mecum ipse litigo? quid fluctuo in hoc spei & timoris Euripo? Exemplum Domini mei non ante me cerno: Non in oculis est Christus cruci suffixus, illasus, infanda passus? Ille caelestibus relictis thesauris in hanc inopem venit terram. Quid habuit ortus & occasus ejus ostendunt; in illo non habuit quod diverteret, in hoc non habuit quo se regeret: Nudus obiit. Per vitam qualis? in fugā, in itinere, in siti, in aestu: quānam agendo indefessus, quānam patiens perferendo? quae docuit, haec & fecit. Quis tam attentus ad pauperetatem, tam promptus ad labores, tam mihi ad contumelias? Istius me ducis pudeat, inter hujus me somites censeri erubescam? aut Theodorus non ero talis, qualem se esse vult Dominus meus Jesus. Paratus sum amore illius & algere, & esurire, & sitire; paratus sum amore illius & secari: brevia sunt haec, nec possunt esse diuturna: sola Æternitatis vel gaudia vel tormenta verē sunt diuturna. Ite caduca, flocci vos facio, sola mihi in voto est ÆTERNITAS.

Adeo incaluit hoc cogitationem aestu, ut jam solam arderet Æternitatem in caelo. Itaque decrevit, numis, parentibus, deliciis longum & æternum dicere vale. Firmādo huic decreto non tam precipitanter egit, quānam constanter. Non statim is fuit qui esse cupiebat, sed tandem fuit, hoc est Pachomii discipulus. Tragedia hunc prologum non una est secuta, sed contra morem tragediae, post triste principium laeto exitu. Ita Theodorus, ipsis Æternitatem medullis combiberat, ut mundo fieri fabula non recufaret, modo ille non crederet cum mundo fabulam esse Æternitatem.

Vultis, mei Christiani, à Theodoro, imò à magno Paulo, imò ab ipso Christo audire verbum verum & sciriū? Sic plerique vivitis, ac si fabula sit omnis Æternitatis. Lata porta est & spatiosa via, quae ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam: certē non intrant per hanc, si crederent, illic quā intrant æternū se permansuros. Itē vobis pia fabula est Æternitas. At credimus (dicetis) Æternitatem, speramus, cupimus. Quæro vos, quantilla haec spes, aut fides, quā frigida haec est cupiditas? praesens voluptas, moneta in manu, blandimenta carnis tam ingeniosē fallunt multos, ut in eis omnem Æternitatis amorem suavi oblivione paulatim extinguant. Millies quidem clamatur: Hec dicit Dominus, haec precipit Deus: millies hoc auditur, sed & millies negligitur. Dicat Dominus, precipiat Deus, haec via nobis placet, post cogitationes enim nostras ibimus, & unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus.

Via spatiosa est quae ducit ad perditionem.

Hier. c. 18.

Idco haec dicit Dominus: Interrogate gentes, quis audit talia horribilia? An illi sine Deo populi, si haec ÆTERNITATIS arcana scissent, eadem sic contemplissent? Bene est, mei mortales, clamavi & non audistis; vocavi, & renuistis; extendi manus meas, & non aspexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, cum tota vos opprēsserit ÆTERNITAS. Si vos hoc in statu mors feriat, jam lata est sententia, jam clausa est janua: abite, æternū miseri, æternū damnati.

Evigilate itaque, Christiani, evigilate: ad januam stat iudex: momento fiet quod tota doleat æternitas. Magnus ille Antonius in quadam ad suos concione: Hic, ait, mei fratres, sunt aequalia rerum pretia, in vendendis rebus & emendis. Tu mihi decem das aureos, tantivis pretii tibi do aromata. Quinquagenos ego tibi florenos numero, tantidem tu mihi frumentum rependis.

Alia longē ratio est, in iis, quae aeterna sunt, comparandis. Æterna vita, vili prorsus stat pretio: obolus unicus cum toto auri millione iustius comparari potest, quānam omnis labor noster cum caelesti beatitudine. In Psalmis lego: Dies vita nostra septuaginta anni, si multum, octoginta: quidquid reliquum est, labor & dolor: quocirca si octoginta, aut si centum ut plurimum annis Deo fideliter & ferventer servierimus, omnium saeculorum regnum obtinebimus, & non centum dumtaxat annis regnabimus: caelum hereditabimus non terram. Ergo, filii, non vos aut ædium fatiget, aut vanæ gloriae delectet ambitio. Non enim sunt condignae passionibus huius temporis, ad superventuram gloriam, quae revelabitur in nobis. Nemo, cum mundum deseruerit, ingentia se reliquisse arbitretur, omnia enim terrarum spacia ad calorū infinitatem comparata, brevia sunt & angusta: & licet opes retineamus, lege mortis ab illis divellemur inviti, quin ergo virtutem teximus & necessitate, vel brevi amittendā, sponte amittimus uti exigua, maxima recepturi? Hæc fulius narrat Athanasius.

S. Pachomio utilissimum fuit, & perpetuum, ut quotiescunque mentem illicita titillaret cogitatio eam Æternitatis memoria repelleret: recurrenti opponeret æternas pœnas, dolores sine fine urentes, ignem inextinguibilem, & verem nunquam omnino morientem, quare considerationem istam hic ipse D. Pachomius verbis suis finiat: Ante omnia, inquit, præ oculis habeamus diem ultimum, & momentis singulis supplicia timeamus dolorum ÆTERNORVM.

CONSIDERATIO IX.

Conclusiones aliquot dictorum de Æternitate.

I. Conclusio.

Non tantum non eloqui, sed nec cogitatione satis assequi potest ullus hominum infinitam ÆTERNITATIS longitudinem. Inter hominem verum & testem hominem, ignem verum & pictum maxima est differentia, & tamen etiam hæc suo sibi modo simillima dicuntur: at inter nostrum & tartareum ignem, inter nostros & tartareos dolores nulla est, nulla penitus comparatio, nam illorum mensura TEMPVS est, istorum ÆTERNITAS. Christus id in palmitē eleganter exprimens: Si quis, inquit, in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arefcet, & colligent eum, & in ignem mittent, ET ARDET. Hic ÆTERNITAS brevissimē, unico nimirum verbo, optimē descripta est: omnia alia Christi verba futuri habent discrimen; arefcet, colligent, mittent; non ardebit, sed ARDET. Iste damnati hominis status erit: Ibunt mille anni, ET ARDET: iterum mille anni transibunt, ET ARDET, sicut in principio: iterum atque iterum milleni

Vita æterna stat vili pretio.

Psalm. 89.

Terrarum spacia ad calorū infinitatem comparata brevia sunt & angusta. In S. Antonii vitæ. 15.

Cogitatio

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

ne non potest assequi æternitatis longitudinem.

milleni anni præteribunt, Et ARDET, sicut cœpit: quod si post aliquot annorum milliones queratur: homo ille ante tot millia annorum damnatus, quid facit, quid eo fit? responderi aliud non poterit quam hoc ipsum, ARDET, ardoribus continuis, infandis, æternis: ex ævo in ævum sic erit. In hunc locum pulchrè Augustinus: *Vnum de duobus palmis congruit, aut vitis aut ignis: si in vite non est, in igne erit; ut ergo in igne non sit, in vite sit.*

II. Conclusio.

SI scirent, qui in peccato mortali sunt, quam vicini sint ÆTERNITATI, & tormentis æternis, cum possint unico Dei nutu (sic loquimur) morti, & ab hac diabolo tradi, totum Hispaniarum regnum, omnes Asiæ thesauros, totum mundum donari sibi nolent: cæ lege: ut vel unicam horam confessionem & penitentiam differrent, multo minus ut cum peccato talis libitum facerent. Quid enim prodit homini si totum mundum lucretur, anima verò suo detrimentum patiatur? Omnia si perdas, ô homo, animam servare memento. Omnia pænè membra amisit Arialdus, Mediolani diaconus, homo patriâ nobilissimus, nam Marchionis frater fuit, sed & vitâ sanctissimus, ut qui constantissimè hæreticis aliisque flagitiosis hominibus resistit, demum ad necem ductus est: aures ei præsectæ, superiora labra mutilata, præciæ nares, lingua sub gutture evulsa, oculi effossi, dextra amputata, taceo cætera: hic Divus in corpore verè peditissimo servavit animam; & vitam ut acquireret, vitam perdidit. Anno à parente Virgine, millesimo sexagesimo sexto.

Hic talis generosus athleta, Æternitatis suæ memor (ut Seneca loquitur) in omne quod fuit, futurumque est omnibus sæculis, vadit. Præclarissimè dixit Augustinus: Quid ergo faciamus Patres, nisi ut, dum tempus est, vitam mutemus, & facta nostra, si que sunt, corrigamus? Vt quod sine ulla dubitatione venturum est peccatoribus, nos non inveniat super quos veniat: non quia non erimus, sed ut non tales inveniat, qualibus venturum esse prædictum est. Totum quod audivimus per scripturas, vox est Dei dicentis, OBSERVA. Et totum quod patimur, tribulationes in hac vitâ, flagellum Dei est corrigere volentis, ne damnet in fine. Quasi dura sunt, molesta sunt, horrent quando narrantur; quæ quicquid gravia valde patitur in hac vitâ, in comparatione æterni ignis, non parva, sed nulla sunt.

III. Conclusio.

Christiana pars gehennæ & cæli ÆTERNITATEM esse non credunt, certè aliter viverent, si id verè crederent. In hos illud convenit: Filius hominis veniens, putas fidem invenit in terrâ? Sunt qui videri velint id credere: verbis ajunt, factis negant. ÆTERNITATEM aut nunquam, aut rarissimè cogitant, & cogitant tantum non perpendunt, non inhereant, non examinant, intellectum & voluntatem non concitant, imaginationi nil imprimunt: vix incipiunt, & mox aliò evagantur, & si quid forsan scintillæ bonæ ex hac cogitatione natum est, id omne protinus curis, negotiis, voluptatibus, velut aqua suffocant. Ita plurimi clausis oculis, & obturatis auribus, viam ineunt ÆTERNITATIS ad mortem; quod sancti Patres in Evangelico epulone observant, eum tunc primum levasse oculos, cum esset in tormentis: totâ vitâ oculos habuit clausos, maximè pauperibus, sed & omni pietati: apud inferos primum aperuit, sed nimis serò. Nec est quod miremur, multos ita cæcos manibus & pedibus propeare in domum æterni luctus: via admodum ampla est, amœna, lata, plana: in viâ hac nemo errat, sed in viâ fine; via pluribus placeret, sed displicet, terretque viâ terminus.

Tom. I.

nus: ideo prudenter malunt viam aliquamdiu asperam, quæ tamen ducat ad hospitium perpetuè beatum, quàm viam brevi amœnitate ridentem, sed quæ ducat ad carcerem, perpetuis lacrymis & cruciatibus destitutam. Verè Iob: Sicut, inquit, consumitur nubes & Iob 7. pertransit, sic qui descenderit ad inferos non ascendet, nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscat eum amplius locus ejus.

IV. Conclusio.

QUISQUE subinde seridè in ÆTERNITATIS cogitationem descendit, is non tantum non licenter & petulanter vivere, sed nec effusè sapius ridere & cachinnari deprehenditur: quotquot ex mortuis, alterius vitæ rationem inspexerunt, & rediivi ad nos redierunt, non facillè rissile vultu sunt. Id singulariter in illo Christi amico è Bethaniâ Lazaro est observandum. Potuerunt hi omnes cum Ecclesiaste de se affirmare: *Risum reputavi errorem, & gaudium dixi, quid frustra deciperis? Luce timidum in hoc fatetur se Cyrillus Alexandrinus, & Gehennam, inquit, timeo quippe interminatam, pestiferum vermem formido, quippe perennem. Vtinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent! Quem hæc ÆTERNITATIS cogitatio ad meliora non impellit (dicam breviter, sed dicam verè) aut is fidem non habet, aut si fidem habeat, cor cæcè & sensum non habet. Non absurdè olim vir doctus affirmavit, nuptias esse brevem & lætam cantionem, sed habere longum & mœstum epiphonema. Sic verissimè dicemus: Peccati voluptas omnis brevis & hilaris est cantiuncula, sed longissimum habet & tristissimum epiphonema, tormentum ÆTERNVM: ô Æternitas, ô Æternitas, Æternitas!*

V. Conclusio.

CVm de Æternitate sermo est, nemo nimium dicere, aut rem nimium augere potest: quidquid dicatur, nulla est hæc exaggeratio, nulli nimis extensi numeri, semper minus dicitur, quod de infinito & æterno dicitur. Nam hoc habet ÆTERNITAS, integra est quidquid inde demas: demantur tot anni quot sunt stellæ cæli, guttæ maris, arena granula, folia arborum, terræ gramina; adhuc tota est: addantur tot, non erit major; quamdiu Deus erit, tamdiu damnatus punit. Hoc aliquot similitudinum umbris supra demonstravimus, addamus nunc aliam è D. Bonaventurâ. Si damnatorum quispiam ita pleraret, ut singulis centenis annis, non nisi unam lacrymulam funderet: hæc autem guttulæ tot annorum centuriis asservarentur, ut demum mare aliquod æquarent; hæc, quot annorum milliones erant revolvendi, dum vel rivulus, ne dicam Oceanus, fiat: & tamen tunc verè dici poterit: ÆTERNITAS primum incipit; sed fiat hoc iterum, & alius seu fluvius, seu mare, ex his tam raris guttulis colligatur, iterum toto illo tempore exacto, dicendum erit, nunc incipit ÆTERNITAS, & sic & incipit in infinitum. Nihil hæc est quod quis addubitet. Nam finiti ad infinitum nulla est proportio. At hoc nobis ideo mirabile videtur & incredibile, quia id imaginatio nostra non capit, nequit assequi tam remota, non penetrat hæc, infinitum est, impenetrabile est; & hæc etiam causa aliqua, quod intellectus noster ad cogitandam ÆTERNITATEM tam difficulter adducatur, quia erubescit quodammodo, aut indignatur, in eo se fatigari, quod penetrare non possit: sed huic malæ verecundiæ cedendum non est, impellendus & cogendus est intellectus ut saluberrimam hanc cogitationem quotidie suscipiat, & saltem in his talibus similitudinibus perpendendis sese exerceat, nunquàm errabit, nunquàm nimis multos, nunquàm tot annorum milliones cogitabit, quin sint plures atque plures in infinitum, res hæc certa est & extra controversiâ.

C

Daniel

Trist. 21.
in latere

Mat. 26.

Synus presb.
inquis vitâ
ad Rudolph.
Abb. Vallis
mon.

Seneca Consol. ad Helviam fine.
Aug. 10, 10.
serm. 109.
de Temp.

Christiana pars gehennæ æternitatem esse non credunt.
Luc. 18.

Evangelicus epulone tunc primum levavit oculos cum esset in tormentis.

Iob 7.

Eccles. 1. 2.

Dent. 32.

Peccati voluptas! brevis cantio est, longissimum habens epiphonema.

Bonavent. de Infer. c. 49.

Intellectus noster eundem ad cogitandam æternitatem difficulter adducitur.

Daniel vates quo ÆTERNITATIS incomprehensibilem extensionem melius efficeret, hoc pronuntiavit: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam eruduerint multos, quasi stella in perpetuas Æternitates. Quod ita enuntiavit, ac si dixisset: Ad explicandam ÆTERNITATEM verba non suppetunt; non possum plus dicere, etsi plus esset dicendum. In quo tamen, auxilium duplicem verbis addidit Propheta, cum ÆTERNITATES dixit, & PERPETVAS: & quidem si una est interminabilis, quid erunt duæ, decem, centum, mille, imò perpetuæ? quod si annum, aut annos MAGNOS milles multiplicatos ÆTERNITATI conferamus, equam illius partem explicabimus? Ajunt octavum caelestem orbem plusquam lentissimè moveri, & licet quotidie prius mobilis raptu circumvolvatur, suo tamen motu non nisi singulis triginta sex millibus annorum, in orbem plenè circumvolvendum; & hoc temporis spatium, Annum Magnum, annum vertentem & Platonium appellant: comparemus hoc totum cum ÆTERNITATE, & ad illam non nisi momentum, instans seu punctum temporis, & decem millia annorum, sibi similia sunt, quàm decem millia annorum & ÆTERNITAS. S. Iohannes: *Filioli*, inquit, *novissima hora est*, & tamen hoc ante mille sexcentos annos dixit. Verum èrgo dixit D. Augustinus: *Omnis res que finem habet brevis est*. ÆTERNITAS in verbo, quatuor syllabis constat, in se sine fine est. Ama eternitatem; nullo fine regnabis cum Christo, si finis tibi Christus est.

VI. Conclusio.

REDIBILE non est hominem, præsertim priscà religione imbutum, tam impotentis & effrenati animi reperiri (modò nem vivat ut pecus, & studio *Proo. c. 18.* in præceptis eat, nam, *Impius cum profundum peccatorum venerit, contemnit*) qui semel de die, vel horula partem huic ÆTERNITATIS meditationi tribuat, imò si quavis hebdomade vel semel de ÆTERNITATE sermò cogitet, non mutet vitam in longè meliorem, & homo fiat alius, è superbo submissus & modestus, ex iracundo mitis & mansuetus, ex impuro castus & continens, ex ebriolo temperans & sobrius: imò hic talis, verè religiosus fiet, animo certè, si non veste. Sed non raptim, non obiter & perfunctoriè hic transeundum: trutinanda res est & perpendenda, affigenda est cogitatio, & animo revolvendum identidem ÆTERNVM, ÆTERNVM, ÆTERNVM, quod nunquam habebit finem, nunquam, nunquam; quod sæculis innumeris, incomprehensibilibus, infinitis durabit, & non cessabit unquam durare. Hoc, inquam, attentius considerandum, & velut cibus ruminandum: cibus etsi pretiosus & salubris, si non teratur dentibus, & digeratur, venenum est, non alimentum; omnis generis morbos creat, hæret aliquamdiu in corpore, sed nihil boni succi generat. Ita prorsus salubres sunt & sanctæ cogitationes de morte, de iudicio, de caelo, de inferis, longè tamen saluberrima est cogitatio de ÆTERNITATE, quæ merito dici potest quinta essentia: sed hæc veluti pretiosus cibus, non ingerenda tantum, sed & digerenda. Et nõ tantum ingerenda est. Homo solus, curis vacuus, attentus, hæc talia inter se conferat; quod nisi fiat, panem rerum lectio, & auditio erit sine fructu, & in ventos dabitur. Multi conciones multas audiunt, quædam & ipsi legunt, vix quidquam inde proficiunt, quia nec lecta nec audita expendunt, transeunt omnia, & antequam in opus prodeant, elabuntur: immorandum est non nihil auditis & lectis, & voluntas iis erudienda: hoc à Beatissima Virgine Dei matre discimus: *Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.*

VII. Conclusio.

Nemo credit, aut certè nemo intelligit & perpendit hæc Christi clarissima verba: *Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam!* Et repetit hoc idem per os D. Lucæ: *Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, querent intrare, & non poterunt.* Quicunque, ait *Augustinus*, irridet hanc fidem, ut ideo putet non sibi esse credendum, quia non videt: quando venerit quod non credebat, erubescit, confusus separatur, separatus damnatur.

Refert Hieronymus Platus, non longè post institutam à D. Francisco novam familiam, Bertoldum ejusdem familie virum insignem, eà dicendi vi atque libertate, contra certum quoddam vitium, pro fuggestu discessisse, ut femina ejus sibi conscia, in mortuam conciderit; mox universa concione in preces procumbente, exanimem revivisse, & cur in vitam redire sit iusta, & quid in orbe alio viderit, in hunc modum narrasse: Cum starem ad tribunal Dei, steterunt unà mecum sexaginta millia animarum, quæ ex omnibus mundi partibus, diverso mortis genere ad iudicem evocabantur: ex omni hoc numero tres solam piacularibus flammis sunt addictæ, in reliquis omnes æterni supplicii lata est sententia. Eheu! huic femine narranti non crederem, nisi prius credidisset Christo tam serio affirmanti: *Spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam: arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci inveniunt eam.* Quis verò credat, non sexagenis, sed tot aliis millenis millibus hominum æternum supplicium à Deo decretum esse, nisi hoc persuaderet summa & infinita Dei majestas, & peccati contra hanc inexplicabilis malitia, & divinæ scripturæ apertissima testimonia. Iobus trepidat: *Vbi nullus ordo, sed semper æternus horror inhabitat.* Matthæus affirmat: *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Ecclesia pronuntiat: *Peccatores me quotidie & non me penitentem, timor mortis conturbat me, quia in inferno nulla est redemptio, nulla, nulla; sed nec nulla consolatio, nec aquæ guttula, extremo digito pendula, illuc inferri permittitur.* Quod si & ii, qui in gratiâ Dei vivunt, bonæ mentis & voluntatis homines satis caperent, quantis tormentis essent die iudicii, per iudicis sententiam liberandi, & quantis gaudiis æternum permanens cumulandi, nec horam quidem differrent, quin vana vanis, mortuos mortuis, & suis mundani amatoribus relinquerent, & ipsi eam potissimum religionem amplecterentur, in qua Deo maximè placerent, Deumque plurimum & amarent & laudarent per omnem vitam, ob illud conferendum sibi æternum, duplex beneficium in liberatione à gehennâ, in donatione paradisi. Affirmat hoc D. Gregorius: *Mala, inquit, vitæ præsentis tantò durius animus sentit, quanto pensare bonum, quod sequitur, negligit: & quia non vult præmia considerare quæ restant, gravia æstimat esse quæ tolerat. At si semel quisque ad æterna se erigat, atque in his que incommutabiliter permanent, oculum cordis figat, prope nihil esse conspiciat, quicquid ad finem currit.* Idem: *Carminem in nocte, inquit, est latitans in tribulatione. Quia etsi prefuris temporalibus affligimur, spe tamen de æternitate gaudemus.*

Eodem prorsus modo ratiocinatus est disertè Augustinus: Cum attenderis, inquit, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia quæ pateris, nec digna æstimabis pro quibus illud accipias; nam utique fratres, pro æternâ requie, labor æternus subeundus esset: æternam felicitatem accepturus, æternas passionis sustinere deberes. Sed si æternum sustineres laborem, quando venires ad æternam felicitatem? ita si ut necessariò

temporalis sit tribulatio tua, quā finitā venias ad felicitatem infinitam. Et Appende mille annos contra æternitatem: quid appendis cum infinito quantumcunque finitum: decem millia annorum, decies centena millia, si dicendum est, & millia millium, quæ finem habent, cum æternitate comparari non possunt. Huc accedit, quia non solum temporalem voluit laborem tuum Deus, sed etiam brevem: aliquot dumtaxat diecularum est tota vita hominis. Licet ergo quis per omne vitæ spatium laboribus, ærumnis, doloribus variis atteratur: carcerem, & plagas, famem & sitim nullo non die toleret ad diem usque ultimam; exigui temporis molestiam subsiste dicendus est: pauci dies sunt tota vita hominis, & levis labor est, quo transacto, regnum æternum succedet, sine fine felicitas; veniet æqualitas angelorum, veniet hereditas Christi, veniet coheres Christus. Pro quanto labore quantum mercedem accipimus?

Pauci sunt dies tota vita hominis.

In Psal. 91.

Idem Augustinus ahibi: Nimis profunde factæ sunt cogitationes Dei. Ubi est cogitatio Dei? ad præsens habenas laxat, sed postea astringet. Noli gaudere ad piscem, qui in escā suā exultat, nōdum traxit hamum piscator: nam ille jam habet hamum in faucibus, & quod tibi videtur longum breve est: omnia cito transeunt. Quid est longa vita hominis ad Æternitatem Dei? vis esse longanimis: vide Æternitatem Dei: nam attendis, ad dies tuos paucos, & diebus tuis paucis vis impleri omnia: ut damnetur omnes impij, & coronentur omnes boni; istis diebus tuis vis hæc omnia impleri? implet ea Deus in tempore suo: æternus est, tardat longanimis est: tu autem dicis: Ideo ego non sum longanimis, quia temporalis sum. Sed in potestate habes: junge cor tuum æternitati Dei, & cum illo æternus eris. Si jam Christianus es, & bene eruditus, dicis: Deus judicio suo reservat omnia. Boni laborant, quia flagellantur ut filii; mali exultant, quia damnantur ut alieni. Duos filios habet homo, alterum castigat, alterum dimittit, facit unus malè & non corripitur: a patre: alter mox ut se movet, colaphis cæditur, flagellatur. Unde ille dimittitur, & ille cæditur: nisi quia huic casu hereditas servatur, ille autem dimissus exheredatus est: videt eum non habere spem, & dimittit eum, ut faciat quod vult. Puer autem qui flagellatur, si cor non habuerit, & imprudens fuerit & stultus, gratulatur fratri suo qui non vapulat, & gemit de se, & dicit in corde suo: Tanta mala facit frater meus: quidquid vult facit, contra præcepta patris mei, & nemo facit illi durum verbum, ego mox ut me movero, cædor. Stultus est, imprudens est: attendit quid patitur, & non attendit quid illi servetur.

In Psal. 93.

His ex eodem sanctissimo & doctissimo præfule, rectè jungamus ista; tanquam hæcenus dictorum epitomen. Qualis misericordia Dei? non dicit, decies centena millia annorum labora: non dicit, vel mille annos labora: non dicit quingentos annos labora: cum vivis, labora: in paucis annis, inde jam requies erit, & finem non habebit. Et paucos annos laboras, & in inipis laboribus non deest consolatio; non defunt gaudia quotidiana. Sed noli gaudere in sæculo: gaude in Christo, gaude in verbo ejus, gaude in lege ejus. Verum est ergo quod dixit Apostolus: Etenim quod præsens est, temporale est, & leve tribulationis nostræ, iuxta incredibilem modum, & in incredibilem modum æternum gloria pondus operatur in nobis. Ecce quantum pretium damus, quodammodo unam siliquā, ad accipiendos thesauros sempiternos: siliquam laboris, ad requiem incredibilem. Gaudes ad tempus? noli ibi fidere: tristis es ad tempus? noli desperare, non te corrumpat felicitas, & non frangat adversitas, promittit Deus vitam æternam, contemne temporalem felicitatem; minatur ignem æternum, contemne dolores temporales.

Tom. I.

A Concludamus hæc cum eodem divino scriptore: Ergo amemus vitam æternam, & ex eo noverimus quantum pro vitā æternā laborare debeamus, cum videmus homines amatores præsentis vitæ temporalis atque finientis, sic pro illa laborare, ut quando venerit metus mortis, quidquid possunt faciant, non ut auferant, sed ut differant mortem. Quantum laborat homo, quando mors imminet, fugiendo, latendo, quidquid habet, dando, & se redimendo, laborando, cruciatus molestiasque sustinendo, medicos adhibendo, & quidquid aliud homo potest. Videte quā consumptis laboribus & facultatibus suis, ut aliquantum vivat potest facere, ut semper vivat, non potest. Si ergo labore tanto, tanto conatu, tantis impendis, tanta instantiā, tantā vigilantia, tantā curā agitur, ut aliquantulum plus vivatur: quomodo agendum est ut SEMPER vivatur? Et si prudentes dicuntur, qui omnibus modis agunt ut differant mortem, & vivant paucos dies, ne perdant paucos dies: quā stulti sunt qui sic vivunt, ut perdant diem æternum.

B Cogitate hæc, o mortales, & antequam æterni sitis, sive in gaudiis, sive in tormentis, ÆTERNITATEM prævidete. Omnia transeunt, sola restat, nec transibit ÆTERNITAS.

I. Æterna magis supplicium.

C Arcerem habuerunt Messenii subterraneum, aut lucisque ignarum, plenum stygii horroris: sed ut locum funestissimum eleganti velarent titulo, *Theaurus* is vocatus est: nullæ huic carceri fores erant, sed reus per funem demissus, immani saxo claudebatur. In hunc *Theaurum*, etiam magnus ille Græciæ Imperator Philopœmen reconditus est, ibique vitam veneno finit. Et Deus *Theaurum* habet sub terrā, sed heu qualem: sceleratorum, damnatorum, desperatissimorum hominum.

Carcer thesaurus vocatus.

Philopœmen Græciæ Imp. in eo reconditus.

C Actiolinus Patavinorum olim tyrannus (Iovius narrat) multos habuit carceres, sed omni miseriarum & cruciatuum genere adeo infames, ut in iis mors inter delicias haberetur, nec facile prius veniret, quā sepius vocaretur: quotquot eò detruis, multo ferro onusti, foetore, fame, squalore, miserabilem in modum, & lentè necabantur: verè sentiebant se mori. Hic nemo non miserrimus censebatur, nisi cui mori contigisset; morte gravius supplicium erat, cum cogerentur vivi inter mortuos habitare: nam cumulabantur illic in acervos putrescentia cadavera, tantā narium peste, ut verè diceretur: *Hic mortui vivos occidunt*.

Paul. Iov. l. eleg. in Actiolino.

At horum carcerum teterrimus, cum inferorum castigatus collaris, paradisi est & amœnum palatium. Quæcunque tolères in Actiolini carcere, tolerabilia sunt omnia, quia brevia sunt, quia suum sibi finem prospiciunt, quia cum vitā desinunt, quia in morte omnia evanescunt. At verò ille *Theaurus* damnatorum, qui Dei carcer est, nullum habet à cruciatuum brevitate solatium, mortem excludit, exitum nescit, nullum admittit finem, nullum, eheu nullum. Verissimè Cassiodorus: *Vti mortalium, inquit, nemo intelligit, quid premium sit æternum; ita nemo capit, quid tormentum sit sine fine duraturum*.

Actiolini carcer collaris cum inferno cur sit paradisi.

Apud Persas talis fuit carcer, ut in eum facilis quidem ingressus, egressus perdifficilis, aut nullus concederetur, idèoque Lethe dictus est. Ad inferos facilis descensus, sed semel ingressus exitus nullus reperitur; gradum inde nemo unquam revocavit. Hic Dei carcer, vero nomine *LETHE* dicitur, seu *OBLIVIO*, sic enim Deus damnatorum obliviscitur, ut eorum ad gratiam recordaturus non sit in omnem ÆTERNITATEM. Infernus verè oblivionis terra est, idque (quod pius & eruditus scriptor observat) duplici de causa. Quia, inquit, qui illic sunt non sunt amplius Dei memores in

Carcer apud Persas Lethe dictus.

Infernus oblivionis terra, cur. Franc. Tiersman. in Psal. 87.

C 2

bonum,

bonum, neque ullam habent priorum memoriam, nisi quæ affligat. Omnium enim pompatum, voluptatum, deliciarum, aut oblivio est, aut sine cruciatu recordatio. Sed & à Deo atque Angelis flammea hæc damnatorum regio oblivioni data est, quia qui illic degunt, nunquam inde sunt educendi. *Infer nos & vos, clamat Abraham, chaos magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transire.* O chaos metuendum! & tormentorum æternitatem horrendam! *Sepulchra eorum, domus illorum in æternum.* Talia sibi ipsi struunt palatia impii: *mortuus est autem & dives, & sepultus est in inferno.* O profundum sepulchrum! hoc mausoleo hic Lazari tortor est conditus, cui pro lectulo flamma, sitis pro neccate, pro dapibus sulphur, pro tripudiis est desperatio. Carcere dicuntur clausi sperare salutem; hic nulla salus, sed nec spes salutis ulla, sed desperatio ÆTERNA.

Concionem non tam longam, quam horrendam dictavit Ezechiel Deus, in hæc verba: *Et dices saluti meridiano: audi verbum Domini, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, & comburam in te omne lignum viride, & omne lignum aridum: non extinguetur flamma succensio: Quot nunc cedri, quot impii homines in hac vita & virent fortunæ succellu, & arent virtutis inopiâ. Audite ergo vos, & virentiâ, & arida ligna, succendentur ignis, & flamma succensio non extinguetur.* In gehennâ, quò vos properatis, nulli dies festi sunt, quibus succensa fornax interquiescat: æternus dolor, æterna mors, æternus luctus, nullis intermiscendus unquam solatiis. Noctes atque dies insopita, pervigil, inextincta in vos flamma vindicabit; vivetis ad assiduam, perpetuam mortem. Augustinus id credite, tam diserte quam graviter monenti: Habebunt, inquit, impii in cruciatibus vitam: sed qui vivunt in tormentis, cupiunt (si fieri possit) finire talem vitam, & nemo eis dat interitum, ut nemo auferat cruciatum. Sed vide scripturam loquentem & discernentem, non est dignata talem vitam vocare vitam. In cruciatibus, in tormentis, in ignibus sempiternis, noluit appellare vitam, ut ipsum nomen vitæ laudis sit, non mortis; ut ubicunque audis vitam, tormenta non cogites: nam in tormentis esse semper, æterna mors est, non aliqua vita. Ipsam vocant scripturæ mortem secundam, post hanc primam, quam omnes humanæ conditioni debemus. Etiam mors secunda mors vocatur, & nemo tamen ibi moritur: satius & melius dixerim, nemo ibi vivit: in doloribus enim vivere, non est vivere. Ergo illa vita in tormentis, non est vita; & illa vita sola est, quæ beata; nec beata esse potest, nisi fuerit ÆTERNA. Hoc ipsum alibi sic copignat: Si anima in pœnis vivit æternis, quibus & ipsi spiritus cruciabuntur immundi; mors illa potius æterna dicenda, quam vita: nulla quippe major & peior est mors, quam ubi non moritur mors.

Simillimum huic testimonium fert Gregorius: In gehenna miseris erit mors sine morte, fisis sine fine, quia ibi mors vivit, & finis semper incipit. Idem submonens Innocentius: Tunc, inquit, erit mors immortalis. O mors quam multo dulcior esses, si vitam adimeres, quam cum cogis sic vivere! Sic est: numerus annorum apud inferos absque numero est, nulli numerabilis. Deus ipse annum ejus ultimum in numerando illo non inveniet: post mille millia millionum annorum numerata, totidem supererunt numeranda; his etiam enumeratis, non solum ultimus non invenietur, sed singuliter erunt, quasi essent primi. Caino post quinque millia annorum, quos illic vixit, assidue moriendo, tam adhuc integer restat luctuosorum annorum numerus, ac si hoc primum die in flammeum istud ergastulum detruderetur. Et post aliquot annorum miliones, ex hoc numero consumptos, non magis decreverit ipse numerus, quam si hæc primum horâ inciperet ardere. Et

quavis Evangelici illius opulenti heluonis tormenta ad duo millia annorum accedant, tamen ardet adhuc & æternum ardebit, & nec guttulam pridem postulatam æstuantis lingue impetrabit unquam.

Hæc audimus, hæc cogitamus, & ridemus? nimirum res levis est, æternis flammis immori. Hic quæri posset non immerito: *Vbi lacryma vestra, & ridiculi mortales! tales certe sumus: ob paucos obolos, ob parvam jacturam, lacrymarum grandes guttas fundimus: immensum, irreparabile damnum hilari cachinno decoquimus.* Ad judicem hominem evocati trepidamus; ad Dei tribunal magnis quotidie passibus vel nolentes imus, & in viâ liberè scamur; mare navigaturi, pericula formidamus, ad ipsam totam ÆTERNITATEM ridibundi currimus.

Votum est B. Bernardi æquissimum: Utinam, inquit, scaperent, utinam, utinam. Et quorū hæc non-*Ser. de SS. Apost. Petro & Paulo.*

is, Bernarde, sapientia? Ut æternitatis imago reformetur in nobis: videlicet ut præsentiam moderemur per sapientiam, præterita per intelligentiam dijudicemus, novissima provideamus ad cautelam.

Dixi Pauli non votum hic habemus, sed præceptum, nec enim Ephesius optat, sed imperat: *Videte itaque fratres, quomodo cautè ambuletis: non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.* Circumspectè, diligenter, accuratè negotium salutis curandum est; insipientissimi sunt, qui breve hoc tempus felici æternitati comparandæ concessum, non expendunt, sed prodigunt in vanissimas oblectationes; jocando, ludendo, otio cælum mercantur. Non fabulis redimendum est tempus, non otio vel potculis, sed crebris precibus, serio labore, constanti industria. Augustinus, profanis etiam negotiis non nihil temporis suffurandum docens: *Quando, inquit, aliquis tibi litem infert, perde aliquid, ut Deo vaces, non litibus: id enim quod perdis, pretium est temporis. Sicut enim das numos, & panem emis: sic perde numos, ut emas tibi quietem, & tempus vacandi Deo, hoc est enim tempus redimere.*

Ita quarumvis rerum dispendio, bene agendi opportunitas est comparanda, quoniam dies mali sunt; dies vitæ hujus plenissimi sunt doloribus, periculis, tentationibus, ærumnis, quæ bene agendi occasionem vel adimunt, vel minuunt, inquit Anselmus. Quod si occasionem istam elabi, & vitam nostram in meris melioris vitæ propositis sinamus effluere, non erit momentum amplius, quo neglecta reparemus. Vita nostra, inquit Nazianzenus, quasi mercatus est, cujus dies cum abierit, tempus amplius non erit emendi quæ velis. Nunc ergo emendum est, dum sunt nundinæ, nuncpiè vivendum est, dum vires suppetunt. Hoc ipsum Ecclesiastes identidem inculcat: *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare.* Hoc ipso temporis & occasionis stimulo sapius nos urget Apostolus: *Dum tempus habemus, bonum operemur ad omnes, quia hora est jam nos de somno surgere.* Tu dormis, inquit Ambrosius, & tempus tuum non dormit, sed ambulat. Bene illi, bene illis omnibus, qui hæc non cogitant tantum, sed & opus monstrant, & ita vivunt uti vixisse se volent, cum moriendum erit, faciuntque ea, quæ in æternitate constituti fecisse se gaudebunt. LEVIS NVNC NEGLECTVS, ÆTERNVM FIT DISPENDIVM. Semel cogitatum, factumque semel ÆTERNVM est.

II. Æterna vitæ premium.

Ita in cælo verè vitalis, & perfecta vita est, qua animalis, qua humana, qua angelica, qua divina est. Vivit ibi memoria, recordatione omnium præteritorum: vivit intellectus, cognitione & visione Dei: vivit ibi voluntas, omnique bono fruitor, idque sine omni amittendi metu. Pari modo vivit ibi appetitus tam concupiscibilis, quem vocant, quam irascibilis; vivunt

vunt sensus omnes, suisque fruuntur deliciis: nullus illis gemitus, nullum lamen, nullus aulicus indicium vel minimum est; merissimum ibi mel gaudiorum, omni tristitia felle ejecto: tacere hic oculi, nil simile viditis; tacere hic aures, nil simile auditis; tace cor, nil huius vitæ cogitasti simile. Hæc vita delicatissima, opus, honores & omnium vitarum, sensuum, potentiarum oblectamenta includit. Sûmo huius vitæ desiderio estuans

Id. 22. de Civit. Dei 6. 30.

Augustinus exclamat: *Quanta erit illis felicitas, ubi nullum erit malum, nullum latebit bonum: vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus. Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in secula seculorum laudabunt te. Omnia membra & viscera incorruptibilibus corporis propicient in laudibus Dei. Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore quisquam, nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno, sed nec cum ambiet ullus indignus, ubi nullus permittitur esse, nisi dignus. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit; & qui se ipsum, quo melius aut majus nihil possit esse, promissit. Quid est enim aliud quod per Prophetam dixit? Ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi plebs, ego ero quacunq; ab omnibus honestè desiderantur, & vita, & salus, & victus, & copia, & gloria, & honor, & pax, & omnia bona: sic enim & illud rectè intelligitur, erit Deus omnia in omnibus, ipse finis erit desideriorum nostrorum. Atque id etiam beata civitas illa magnum in se bonum videbit, quod nulli superiori ullus inferior invidet, sicut in corpore non vultus oculi esse qui est digitus; cum membrum utrumque contineat totius carnis pacata compago. Et subdit: Ibi vacantes in Sabato requies, videbimus, quoniam suavis est Deus, quo plerumque quando ipse erit omnia in omnibus. O ergo chara veritas, vera Aeternitas, æterna felicitas, Deus meus!*

La beatâ civitate inferi non invidet superior.

Tom. 3. operum 8. Augustini 6. 60.

Auctor libro de spiritu & animâ eandem hanc vitam sic compellat: Non est in te corruptela, nec defectus, nec senectus, nec ira, sed pax perennis, gloria solennis, lætitia sempiterna, solennitas continua. Vere tantum gaudium & exultatio, & sors & decus juvenutis, & perfectio salutis. Non est in te heri nec hesternum, sed est idem hodiernum. Tibi salus, tibi vita, tibi pax est infinita, tibi Deus omnia. Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei: sicut enim lætantium omnium habitatio est in te. Nullus in te timor, tristitia nulla: desiderium omne transit in gaudium, dum prælo est quicquid operatur, & quicquid desideratur abundat. Inebriabitur ab ubertate domus tuæ, ò Deus, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Quoniam apud te est fons vitæ, & in lamine tuo videbimus lumen, cum videbimus te in te, & nos in te, & te in nobis, visionem continuâ & felicitatem perpetuâ.

Perpetua felicitas à quolibet homine comparari potest. Marii 6. 8.

Hæc tamen perpetua felicitas, brevissimo tempore, & labore non adeo magno, à quolibet hominum comparari potest. Ingemiscens Christus in plebem: *Miserere, inquit, super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me. Suavissime Jesu, triduum nunc numeras, quo sustinemus, & cur, Christe bone, non numeras aternitatem dierum, quibus in celo perpetuaturus es nobis immortale gaudium? en, quam facile sit, brevi labore, æternam mereri gloriam? minima Deus obsequia numerat & in pretio habet: pilos numerat per caput sparsos, & guttas sanguinis pro se fusi, non numerabit?*

Deus minima obsequia in pretio habet.

Liceat ergo cum B. Hieronymo proclamare: O quantâ beatitudo, pro parvis magna recipere, æterna pro brevibus, & habere dominum debitorem! At durum est, inquit, tam multa quotidie pati, durum est mori, sine licet cetera facilia omnia. Quid, mi Christiane, & inaniter quæris, & pueriliter? an nescis illud? scio me ascendere, ut descendam; vivere, ut arescam; dolescere, ut senescam, vivere ut moriar; mori autem, ut sum beatus æternum: Spera ergo in Domino, in seculo æternis, in Domino Deo forti in perpetuum. Augustinus adhuc mihi in mente est, qui de verbis Domini: Conclufit, inquit, Dominus, cum hæc verba diceret, sic: *Ibunt isti in ambustionem æternam iusti autem in vitam æternam: hæc est vita æterna que nobis promittitur, quia amant*

Id. 26. Serm. 64.

Tom. 1.

A homines vivere in hac terrâ, promissa est illis vita: & quia multum timent maxi, promissa est illis æterna vita. Quid amas vivere. Hoc habebis. Quid times? mori. Non patieris. Sed & illi qui torquentur in penâ, velle habent mori & non possunt: non ergo magnum est, diu vivere, aut semper vivere, sed magnum est BEATÈ VIVERE.

Ergo in celo vives, non moriturus: illic beatè vives; nam nec mala patieris, nec pati poteris. Ibi quod optabis possidebis, & possidere desiderabis; peli possessione non poteris, & hoc te faciat. Eo certè famem & sitim suam omnem differens David: *Satiabor, inquit, caro, apparuerit gloria tua. Nova & mira vox in rege: mensam tibi offertissimam habet, & quasi famelicus saturitatem sperat, ex mensâ non suâ: prius eliciebat David alienas dapes, & ardentè sitiebat celeste nectâr. Quid enim est omnis regum omnium luxus: inopia merilissima, & mendicorum ollula, si celeste co-gitur epulum. Comedit dicit rex celi, & bibite, & inebriamini charissimi. Convivium hoc finem non habet, nihil illi triste succedet: quod hodie est, æternum erit. Neque hic se continet Augustinus, quin iterû exclamet: Manuali*

Regum luxus est inopia merilissima. Cant. 6. 5.

O vita vitalis, vita sempiterna, & sempiternè beata, ubi gaudium sine dolore, requies sine labore: opes sine amissione, sanitas sine languore (verè nil tale in hac vitâ) abundantia sine defectu, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate, ubi omnia bona in charitate perfecta, ubi plena scientia in quibus & per omnia, ubi præsens majestas Dei conficitur, & hoc vita cibo, mens intuentium satiat, vident semper, & videre desiderant, sine anxietate desiderant, & sine fastidio satiantur.

Et ut scias mi Christiane, hanc tam excellentem gloriam, has tam sublimes opes, hoc regnum emi posse, audi eundem Augustinum: *Venale est, ait Augustinus, venale est, quod habeo, dicit tibi Deus: eme illud. Quid habes venale? Requiem, inquit, venale habeo; eme illam, dicit ei: quantum valet pretiū ejus labor est: quanto labore digna est requies tua? Si verum vis comparare, & verum judicare, æterna requies æterno labore rectè emitur. Verum hoc est: sed noli timere; misericors est Deus. Si enim haberes æternum laborem, nunquam pervenires ad æternam quietem. Ergo, ut aliquando pervenias ad id quod emis, non in æternum laborandum est, non quia non valet tanti, sed ut possideatur quod emitur. Digna est quidem emi labore perpetuo, sed necesse est ut labore temporalis ematur. Ergo ad laborem ò Christiani, nos ipsos cum eodem exhortemur.*

Ponamus nobis ante oculos talem vitam, cum promittitur De verbis AETERNÀ, ut remaneat illa quicquid hic molestum Domini ser-pacimur: facilius enim invenimus quid ibi non sit, quam quid ibi sit. Et tamen venale est; eme si vis, nec multum exasnes dere magnâ, propter pretiū magnitudinem: tantum valet, quantum habes, noli querere quid habes, sed qualis sis. Res ista te valet: tantum valet, quantum es tu. Te da, & habebis illam; quid exasnes? quid turbas? nunquid, quæsiturus es te, aut empturus es te? Ecce tu qui es, qualis es, da te & habebis illam. Sed malus sum, inquit, & forte me non accipit. Dando te illi, bonus eris. Ut hinc fidei promissionis, te des, hoc est bonum esse. Cùm autem bonus fueris, pretiū ipsius rei eris, & habebis non quod dixi solum, salutem, integritatem, vitam, & sine fine vitam: non hoc solum habebis, adhuc alia tollo. Non enim ibi erit lassari & dormire, & surire, & stare, crescere & senescere, quia nec nasci erit, ubi numeri integri manent. Numerus qui est, ipse est, nec opus est ut augeatur, quia non ibi sit ut minuat. Ecce quanta tui, & nondum dixi quid ibi erit, quia illud nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Vnde enim ascenderet in cor meum, ut dicerem, quod in cor hominis non ascendit.

1. Cor. 2. 2.

Et quia hic per Augustini libros, quasi per hortos ad celestem paradisum deducti sumus, ejuldem discretissimi & sanctissimi doctoris verbis priora consignemus, Si quotidie, inquit, oporteret omnia nos tormenta per-ferre,

C 3

ferre,

ferre. si ipsam gehennam longo tempore tolerare, ut Christum in gloria sua videre possimus, & sancti eius sociari, nonne dignum esset pati omne quod triste est, ut tanti boni tantae gloriae participes haberemur? Insidientur ergo demones, parent suas tentationes, frangant corpus jejunia, premant carnem vestimenta, labores gravent, vigilia exsiccant, clamet in me iste, inquietet me ille, frigus incurvet, conscientia murmuret, calor urat, caput doleat, pectus ardeat, insitit stomachus, paleat vultus, infirmet totus, deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus ingrediantur putredō in ossibus meis, & subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis, & ascendam ad populum accinctum nostrum. Quae enim erit iustorum gloria? quam grandis sanctorum letitia, cum unaqueque facies fulgebit ut sol? cum ordinibus distinctis populum suum dominus in regno patris sui cōperit recensere, & meritis atque operibus singulorum promissa praeemia restituere, pro temporibus caelestia, pro temporalibus sempiterna.

Cogita ergo dies antiquos & annos aeternos in mente habe; AETERNITATEM COGITA, o mi homo, COGITA, COGITA aeternantes pœnas & aeternantia gaudia, nec unquam (securus polliceor) de ullâ re adversâ conquereris; vox illa tibi nunquam exidet: hoc grave nimis, hoc intolerabile, hoc nimis durum est; omnia tolerabilia esse dices & facilia, nec unquam tibi magis placebis, quam cum eris afflictissimus.

Cap. 14.
Olympii
patientia.

Refert Joannes Moschus, Olympium singularis patientiae senem, in cœnobio Germani ad Jordanem quascunque molestias patientissime tulisse, intuitu aeternorum; cūque eum de viâ nōcio quis religiosus hospes conyenisset, nec sine admiratione objecisset: Et quomodo tandem, mi Olympi, in hac cavea, in tanto aestu, inter cyniphe & muscarum examina, durare potes? subjecit Olympius, & Fili, inquit, hæc levia sunt: ista tolero, ut cruciatus illos intolerabiles, æternos evadam; cyniphe patior, ut vermem effugiam immortalem; hos aestus perferre facile est ei, qui ignem metuit æternum: hæc mea etsi molesta sunt, sunt tamen brevia, & finem habebunt, illa nullam. Veritas te amet, Olympi, & sapientia; tam enī hæc sapienter, quam verè dixisti. Utinam essent multi qui hæc tecum cogitarent, multi quoque forent qui hæc tecum tolerarent.

III. Epilogus dictorum omnium.

Zeuxis pictoris
sponsum.

ZEUXES inter præci pictores laudatissimus, operi suo morosus & diutius quam artifices tam eximio conveniret, immorari dicebatur; cūque interrogaretur, Cur tam exactè quaquaversum omnia, & tam moroso lentoque penicillo effingeret? *Dixit, respondit, pingo, quia aeternitati pingo.* Et nos quoque omnes aeternitati pingimus, quidquid enim operum facimus, sic ad aeternitatem spectat, ut quisque verè dicere possit: Aeternitati scribo, lego, canto, oro, laboro; quidquid facio, dico, quidquid etiam cogito, Aeternitati cogito. Quod si hæc nostrorum laborum omnium est ratio, non ergo volante aut osecitante, sed attentâ pingamus manu, ut perfectè elaborata opera, in Aeternitatem transmittamus: omnia certò eò mittenda sunt, vel ad supplicium, vel ad præmium. Repeto millies repetenda & inculcanda: semel cogitatum, dictum, factumque semel, Aeternum est.

Omnia opera in aeternitatem
ad præmiū
vel ad sup-
plicium
mittenda
sunt.
Lib. 11. in
Job.

S. Gregorius: Vigilanti curâ, inquit, per cuncta opera, intentio nobis nostra pensanda est, ut nihil temporale, in his quæ agit, appetat, sed totam se in soliditate Aeternitatis figat. In omnibus ergo operibus tuis esto perfectus: ora, stude, patere, certa, labora Aeternitati: vive Deo, vive cælo, vive Aeternitati.

Serm. 15. ad
Cler.

Verè D. Bernardus: Non transeunt, inquit, opera nostra ut videntur, sed temporalia quæque, veluti Aeternitatis semina jaciuntur: stupebit insipiens, cū ex hoc modico semine copiosam viderit exurgere messem, seu bonam, seu malam, pro qualitate sementis. Hoc

qui cogitat, nullum parvum putat esse peccatum, eò quòd futuram messem potius aestimet quàm sementem.

O periculosam & miserabilem filiorum Adæ infamiam! ad infinitorum ac æternorum bonorum possessionem conditi sumus, ut quid nos ipsos toto affectu ad fugaces vanissimæque regulas abjicimus? Deus nos cæli hæredes, Aeternitatis possessores scripsit, quid tam avidè terram inhiamus, in vanitatum nostrarum involucris miserè perituri? Sapiamus, dum licet, & vivamus Aeternitati, magnisquæ quotidie passibus ad eam tendamus. Via brevis & angusta, terminus est amplissimus.

Sed o miseros nos, aut fatuos! Aeternam obtinere vitam volumus, & nolumus viam insilire ad vitam: illic esse cupimus, illucire refugimus. Nemo est qui beatus esse velit. Nemo est, inquit Augustinus, quocunque genere vitæ electo, qui non beatam vitam cupiat. Beata ergo vita communis est omnium possessio: sed quâ veniatur tyrribus, qui ad eam, quâ tendatur, quo itinere tanto perveniatur, in controversiâ est: ac per hoc si queramus beatam vitam in terris, nescio utrum invenire possimus; non quia malum est, quod querimus, sed quia non in loco suo querimus. Alius dicitur beati, qui militat. Negat alius, & dicit: beati qui agrum colunt; & hoc negat alius, & dicit: beati qui in foro, populari claritate versantur, causisque defendunt; & hoc alius negat, & dicit: beati qui judicant & potestatem habent audiendi & discernendi; negat hoc alius & dicit: beati qui navigant multas regiones, discurrunt multa, colligunt lucra. Videris, charissimi, in omni illâ multitudine generum vivendi non placere unum omnibus, & tamen beata vita placet omnibus.

Beatitudo ergo non hic expectanda, sed alibi querenda, nec nisi per bonam mortem invenienda. Etiam mali bonam mortem appetunt, sed bonam vitam fugiunt. Bene mori felicitatis est; bene vivere laboris: illud sine isto non obtinetur. Aeternitas à morte pendet, mors à vitâ bonâ vel malâ. Elige nunc: perisile semel, Aeternum est perisile.

Anni sunt non multi, cū vir alti sanguinis, & perspicacis ingenii, sed religionis novitiæ, interrogatus, Quid de austerâ religiosorum hominum, quid de aliorum licentioris vitæ sentiret, respondit: Cum istis malum vivere, cum illis mori mallet. Argutè hoc quidem; sed etiam Christianè sic respondere potuisset: Cum iis vivere volo, quibus cum morituro me censeo. Sic & Balaam votum non malum fuit: *Moriatur anima mea morte iustorum.* Sed prudentius, sibi quæ utilis dixisset Balaam: *Vivat anima mea vitâ iustorum, ut moriatur morte iustorum.* Quisquis enim vitam piorum vivit, mortem quoque piorum obibit: quisquis vitam degit impiorum, eorundem & morte interibit, id quæ semel & semper, & AETERNVM.

Lamachus Centurio admissi erroris increpabat militem, qui ut culpam dilueret, deinceps nil tale admissurum se promissit, cui Centurio: In bello, inquit, bone vir, non licet bis peccare. In morte, cheu, nec vel semel quidem peccare licet: nam hoc tale peccatum est irrevocabile; semel mortuus es, semper mortuus es: semel malè mortuus es, semper damnatus es. Hanc mortem corrigere, hanc damnationem excutere, per omnem aeternitatem non poteris.

Turpem, aiebat Iphicrates, Imperatoris esse hanc vocem, Non putaram. Turpior est & longè damnosior hæc Christiani: Non putaram inter castam & voluptuariam vitam tanti interesse; Non putaram ab eâ totam pendere Aeternitatem, tam citò me morituro sanè non putaram. Eheu quàm somnolenter Aeternitatis negotium agimus! cū mortalis hæc vita nostra, nec momentum quidem sui certum habeat: certoque sit certius hinc esse emigrandum, & quidem incertissimâ horâ, cūque hora illa venerit, non tam vixisse tibi videberis, quàm momento ad mortem evolasse. Inquilinus

Vita beata
omnibus
placet.

Ser. de mar-
ta. Mass. can-
dida vocan-
tur, c. 2. &

Bene mori
felicitatis
est, bene
vivere la-
boris.

Num. 11. 23

Plot. in Lab.

Vox, Non
putaram,
Imperato-
ri turpis,
turpior
Christiani
est.

Aug. in Ps. 148. quilius es, non possessor: domus locata est tibi, non donata; et in polis, migrabis. Non habemus hic manentem civitatem.

Cap. 3. Quare Baruch divinus vates: *Ubi sunt principes gentium, & qui dominantur super bestias quae sunt super terram: qui argentum thesaurizant & aurum, & non est finis acquisitionis eorum?* nunquid regna sua & gloriam adhuc retinent? Et responderet ipse sibi propheta: *Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum surrexerunt.* Migrarunt, inquit, nam inquilini erant, non possesores; domus eorum aliis locata sunt, illis ejectis & ad inferos ablegatis. Si quaeratur, ubi sint caeli principes, qui empyreum illud sublime spatium incolunt, responderi non potest, exterminatos esse, & alios eorum loco surrexisse, sed in regno caelesti permanere, nec ab ullis unquam successoribus extrudendos.

Aug. 1. *Coronemus nos rosis*, ajunt illi solutae & deplorate vitae homines; nimirum rosis sese coronant perituri, quarum & decor & odor die uno evanescit: at gemmis coronantur beati, & lapillis pretiosissimis, quarum venustas non perit. In capite admiranda illius feminae corona est non rosarum ex hortu, non gemmarum & mari, sed stellarum & caelo. Sicut ergo caelestes orbis sunt incorruptibiles, ita qui illos habitant, stabiles & immortales: *Iusti autem in perpetuum vivunt.* Mundana omnia caduca, caelestia sunt sempiterna. Hic labor nos fatigat non longus, illic quies nos excipit aeterna. Et quid quietem ambimus ante finem laboris? adhuc in arenâ, in pulvere, in cursu sumus; sudandum, perumpendum, eludandum est.

Hom. 1. 37. in Evang. Optime D. Gregorius: Si consideramus, inquit, quae & quanta sunt quae nobis promittuntur in caelis, vilescit animo omnia quae habentur in terris. Quae autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit, illa superne civitatis quanta sint gaudia; Angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriae Conditoris assistere, praesentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuae munere latari? Sed ad haec audita inardescit animus, jamque illic cupit assistere,

ubi se sperat sine fine gaudere. Sed ad magna premia perveniri non potest, nisi per magnos labores. Unde & Paulus egregius praedicator dicit: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Deleat igitur mentem magnitudo praemiorum, sed non terreat certamen laborum.

Progrediendum est, & in progressu perseverandum, nec viae asperitas, sed patriae beata aeternitas consideranda: quod idem sanctus doctor eleganter explicans: Hoc, inquit, speciale specimen electorum esse solet, quod sic sciunt praesentis vitae iter carpere, ut per spei certitudinem noverint jam se ad alta pervenisse, quatenus cuncta quae praeterfluunt, sub se esse videant, atque omne quod in hoc mundo eminet, amore aeternitatis calcant: hoc enim est quod sequenti se anima Dominus per Prophetam dicit: *Sustollam te super altitudines terrae.* Nam quasi quaedam inferiora terrae sunt: damna, contumeliae, egestas, abjectio, quae ipsi quoque amatores saeculi, dum per late viae planitiem ambulat, vitando calcare non cessant. Altitudines autem terrae sunt, lucra rerum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor & sublimitas dignitatum, quae, quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta aestimat, quo magna putat. At si semel cor in caelestibus figitur, mox quam abjecta sint, cernitur, quae alta videbantur. Nam sicut qui in montem conscendit, eo paulisper cetera subiaccencia despiciat, quâ ad altiora gressum amplius tendit; ita qui in summis intentionem figere nititur, dum annis ipso nullam praesentis vitae gloriam esse deprehendit, super terrae altitudines elevatur, & quod prius in imis desideriis positus, super se credidit, post ascendendo proficiens, sibi subesse cognoscit.

Lib. 31. moral. c. 34. Inferiora terrae quae. Altitudines terrae quae.

Ad magna premia perveniri non potest, nisi per magnos labores. Unde & Paulus egregius praedicator dicit: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Deleat igitur mentem magnitudo praemiorum, sed non terreat certamen laborum. Progrediendum est, & in progressu perseverandum, nec viae asperitas, sed patriae beata aeternitas consideranda: quod idem sanctus doctor eleganter explicans: Hoc, inquit, speciale specimen electorum esse solet, quod sic sciunt praesentis vitae iter carpere, ut per spei certitudinem noverint jam se ad alta pervenisse, quatenus cuncta quae praeterfluunt, sub se esse videant, atque omne quod in hoc mundo eminet, amore aeternitatis calcant: hoc enim est quod sequenti se anima Dominus per Prophetam dicit: *Sustollam te super altitudines terrae.* Nam quasi quaedam inferiora terrae sunt: damna, contumeliae, egestas, abjectio, quae ipsi quoque amatores saeculi, dum per late viae planitiem ambulat, vitando calcare non cessant. Altitudines autem terrae sunt, lucra rerum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor & sublimitas dignitatum, quae, quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta aestimat, quo magna putat. At si semel cor in caelestibus figitur, mox quam abjecta sint, cernitur, quae alta videbantur. Nam sicut qui in montem conscendit, eo paulisper cetera subiaccencia despiciat, quâ ad altiora gressum amplius tendit; ita qui in summis intentionem figere nititur, dum annis ipso nullam praesentis vitae gloriam esse deprehendit, super terrae altitudines elevatur, & quod prius in imis desideriis positus, super se credidit, post ascendendo proficiens, sibi subesse cognoscit.

Hic beati Gregorii ratiocinationi aureum divi Augustini documentum non erit incongruens: Quod aliquando per necessitatem amittendum est, pro aeterna remuneratione sponte distribuendum est. Diu vixit Moyses, & sanus vixit, tandem vivere desuit: diutius vixit Mathusalem, sed & istandem è vivis abiit, & mortuus est. Hoc omnium nostrum epitaphium: *Et mortuus est.* Omnes morimur, & quasi aquae dilabimur. Animus immortalis est & aeternus, in aeternum vivet, omnium: vel ad praemium vel ad supplicium. Hic aleam jacimus, aleam AETERNITATIS irrevocabilem. O felix aeternitas, o eterna felicitas! qui sit quod tam raro, tam modice, tam obiter de te cogitemus? Qui sit quod tui causa non magis laboremus, non magis solliciti simus: O Deus meus & omnia, aperi oculos nostros, ut cognoscamus quid sit, quam immensa sit, quam felix vel misera sit Aeternitas. Creasti nos ad te, creasti nos ad Aeternitatem, quia tu es Aeternitas, tuae nos Aeternitatis participes facere voluisti, iustitiam, sanxisti; da ut momentum hoc temporis pie sanctaeque expendamus, ut in eo laboremus Aeternitati, patiamur & certemus Aeternitati; utque idem omnibus inelamemus, & quotquot possumus, animas in aeternum perituras fervemus. Audite Christiani, audite Pagani, audite Reges, & Principes, audi Germania, audiat Orbis: Nulla satis magna securitas, ubi periclitatur AETERNITAS.

O longa, o profunda, o abyssalis, o aeterna AETERNITAS! Beati qui habitant in domo tua Domine, in montibus aeternis, per infinitas saeculorum myriadas laudabunt te.

Moses funeri suo jam proximus, faustis Israellem precationibus Deo commendans, ultimo loco Aleritarum genti sic valedixit: *Benedictus in filiis Aser, sit placens fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum, ferrum & es calcamentum ejus: sicut die juventutis tuae, sic & senectus tua. Non est Deus alius, ut Deus rectissimi: Ascensor cali auxiliator tuus. Magnificencia ejus discurrunt nubes, habitaculum ejus sursum, & subter brachia sempiterna.* Ita per caelum Deus in immensum protendit potentiae suae brachia, & sub hisce ejus brachiis, omnis hic mundus, omne tempus, omneque res hujus mundi continentur, decurrunt & diriguntur: ita Deus ab initio imò ab aeternitate praedestinationis suae, habitaculum fuit omnium proborum, quos & complectitur, protegitque quasi quibusdam aeternis, & continuis brachiis. Adscende igitur & ingredere hoc habitaculum tuum, o anima, quae hic cum gēba & luto luctaris; extende te & ascende ad ascensorem caeli, ad Deum tuum qui habitat in altissimis montibus Aeternitatis. Ibi in tuto locata, in terram despicere, & vide quam modica sint, quae hic se sui vel cupiditate alliciunt, vel errore percellunt: vide quam exilia sint omnia, quae hoc terrae puncto continentur: vide quam praeter Deo, praeter Aeternitate creata omnia sint vana, sint infirma, sint brevita, imò grande nihilum sint Omnia. Unum ergo summum & immensum bonum ambi, cetera parvi aestima: Deo nitere, in Deo dilatare: pedibus tere quidquid sub sole, sub luna, vel blandiam allicit, vel terribile minatur, aeterna cogita, illudque beati Hieronymi apud animam tuam assidue revolve: *Nullus labor durus, nullum tempus longum debet videri, quo gloria Aeternitatis acquiritur.*

Cacodemon olim camelum obsidens, ad divinum illum Hilarionem adductus, terribilem in modum coepit furere, quasi virum sanctum jamjam devoraturus. Cui Hilarion: Non me terres, inquit, diabo, tantâ mole corporis; in vulpeculâ & in camelo idem & unus mihi es. Mox ferociens hic camelus, coram eo corruit, & in ridiculam mansuetudinem abiit omnis prior truculentia. Talia sunt omnia blandimenta, omnia tentamenta Mundi, & terribilimenta omnia. Quid speras?

S. Hieron. in vita Hilarion, c. 18.

Quid

Quid times? Quid amas? Ascensor celi auxiliator tuus: A
 ipse brachiis suis sempiternis te complectitur: iisdem
 & hostes tuos, qui te vel alliciunt vel territant, sic ac-
 cte stringit, ut omnes uno nutu, velut musculas possit
 elidere. Ergo libidinis aut gulae voluptas te sollicitat?
 modica est, despice, æternam voluptatem cogita. Ter-
 rent te minæ, premunt ærumnæ, contemptus affligit,
 infestat morbus, fatigat occulta paupertas? Modica
 sunt hæc omnia, & quod acerbius in te sæviunt, hoc &
 brevius: despice hæc, & cælum suspice, æternitatem
 cogita, *Non contristabit iustum quidquid ei acciderit.* vel
Prov. 6. 12. cælum ruat, impavidum illum ferient ruinae. Ergo
 nunquam tristis iustus? ergo nulla illum incurat tribu-
 latio? Nequaquam; *Multa tribulationes iustorum,* sed il-
 li mala ejulcemodi omnia, pro ludicris habent; solum
 illud vere malum existimant, quod æternum est, quod
 à Deo separat, uti separat peccatum, & peccati stipen-
 dium æterna mors. *Non contemplantibus nobis, quæ videntur,*
sed quæ non videntur (ait doctor gentium) ea demum ve-
 re magna sunt, seu bona, seu mala.
Scipendii peccati mors æterna.
2. Cor. 6. 4. At nos qui tam raro contemplamur quæ non vide-
 mus, quàm adulti, aut quàm senes pueri sumus? ob
 excusam manibus glaciem ploramus, quam retinere
 non possumus: circa umbras attoniti stamus, & in som-
 niis alium sapimus; tabescimus in iis, quæ non tantum
 transibunt paullo post, sed & jam transeunt. Non præ-
 teribit figura huius mundi, sed jam præterit: in ipso
 est transitu: & sicut bona ista omnia, quibus hic affi-
 cimur, instabilia sunt, sic mala omnia quibus premi-
 mur, non diuturna. Sola illa quæ non videntur, per-
 ennem habent statum, finem ignorant, terminum non
 admittunt, mutationem nesciunt, stabilia immota, æ-
 terna sunt. Repeto millies & usque millies repetendum
 Hieronymi monitum: *Nullus labor durus, nullum tempus
 longum debet videri, quo gloria æternitatis acquiritur.*
 Symphorianus, Christianus adolescens, non sim-
 plici flagrorum laniena defunctus, cum jam ad ulti-
 mum supplicium Augultoduni duceretur, occurrit in viâ
 mater, sed salvis capillis, sed recto pectore, nec mu-
 liebriter ejulans, verum prout heroidem decebat Chri-
 stianam: Nate, exclamat, mi nate, memento æternæ
 vitæ, cælum suspice, & ibi regnantem intueri: non
 eripitur tibi vita, sed mutatur meliore. Maternâ hæc vo-
 ce animatus juvenis, ferro jugulum constanter præ-
 buit.
 Et nos, ô mei Christiani, jam *ducimur*. Ad mortem,
 supplicium supremum, omnes jam imus, sed passu
 lentiore; cuncti nobis cælites acclamant: *Memento æ-
 ternæ vitæ, cælum suspice:* & hic regnantem intuemini. Hic
 te Symphorianum gere, quisquis Christianus es: teip-
 sum labori & luctu ne subtrahe, & vel ferrum, si opus,
 pro Christo tuo fortiter excipe. Hic aude, hic animum
 ostende, & cum tentaris, cum doles, tristaris, angeris,
 cum contemneris, rideris, infamaris; cum spoliaris, va-
 riæque supra Iobum cruciaris, Symphorianum & mille
 Christianos alios imitare, & constanti pectore, vel mil-
 lies in hanc vocem erumpe: *Quidquid hoc est, MODI-
 CVM est, BREVE est, valere mihi OMNIA, tu sola jam
 salve ÆTERNITAS.*

Finis Æternitatis nullus.

PRO-